

Adaptacja chrześcijańskich wierzeń odnośnie Boga i duszy w myśli chińskiej: Nowe spojrzenie na dziedzictwo wczesnych katolickich misjonarzy i konwertytów w XVII-XVIII wieku

1. Cel projektu: Głównym celem naszego projektu jest analiza koncepcji Boga i jej rozprzestrzeniania się w chińskim środowisku intelektualnym w okresach dynastii Ming i Qing. Rozpoczynając od analizy tekstowej, poddamy badaniu przemyślenia i doświadczenia egzystencjalne pierwszych katolickich misjonarzy i konwertytów w Chinach w XVII i XVIII wieku. Podejmiemy próbę oceny znaczenia pierwszego autentycznego spotkania chrześcijaństwa z chińską filozofią przyrodniczą i teizmem występującymi w doktrynach różnych szkół filozoficznych i religijnych. Te formy myśli chińskiej czerpały swoje filozoficzne idee z neokonfucjanizmu, buddyzmu i taoizmu. Przedstawimy zwięzły opis znaczenia tych religii aby wyjaśnić skomplikowane środowisko intelektualne jakie występowało wtedy w Chinach. Zbadamy rozumienie Boga oraz relacji między duszą i ciałem przez misjonarzy i konwertytów. Będziemy również analizować adaptację przez konwertytów w ich filozoficznym i duchowym podejściu do życia wierzeń odnośnie istnienia Boga, nieśmiertelności duszy i zmartwychwstaniu ciała. W związku z tym przeanalizujemy też, w jaki sposób misjonarze i konwertyci odnaleźli i utwierdzili swoją tożsamość kulturową jako katolików, którzy jednocześnie szanowali chińskie tradycje. Ponadto dokonamy ponownej oceny roli, jaką odgrywają wczesne nowożytne odkrycia naukowe w chrześcijańskich misjach w Chinach z punktu widzenia relacji między filozofią a nauką. Podsumowując, przedstawimy filozoficzny rozwój tych kluczowych problemów o charakterze konceptualnym oraz zmiany jakie nastąpiły w myśli europejskiej i chińskiej w świetle pracy i życia misjonarzy i konwertytów, a także ich współczesne znaczenie i wartość.

2. Opis badań: Nasz projekt będzie posiadał następujący układ:

I. Zbadamy, czy tłumaczenie terminu „Bóg” przez Matteo Ricciego, z łacińskiego „*Deus*” na chińskie *Tian zhu* 天主 (Władca Nieba), może w pełni przekazać w języku piktograficznym zniuansowane znaczenie pojęcia pierwotnie wyrażonego w języku alfabetycznym. Na rzecz naszej hipotezy (dla której poparcia przedstawimy również dowody tekstowe), świadczą dwa główne argumenty: niezależny strukturalny charakter chińskich znaków i luka w używaniu terminu *Tian Zhu* w języku chińskim do czasów Ricciego. Twierdzimy, że udane tłumaczenie Ricciego nie było przypadkiem z punktu widzenia historycznego. Przeciwnie, był to efekt kreatywności Ricciego i zrozumienia chińskich klasyków i kultury. Potwierdzimy naszą hipotezę dowodami tekstowymi pochodzącymi z tekstów katechetycznych Ricciego oraz jego dzieł filozoficznych.

II. Najpierw przeanalizujemy proces zakorzenienia się koncepcji Boga w Chinach podczas ewangelizacji prowadzonej przez jezuitów. Misjonarze natychmiast stanęli jednak wobec wielkiego wyzwania religijnego: tradycyjna chińska kosmogonia opierała się na idei bezosobowej siły (niezależnie od wpływu myśli buddyjskiej). Z drugiej strony, chrześcijański Bóg wchodzi w osobową relację z ludźmi i stworzył wszechświat z niczego. Dlatego przeanalizujemy sposób, w jaki Ricci i inni jezuiti promowali tomistyczną ideę Boga, oraz związane z nią kluczowe pojęcia ewangeliczne, które przyjęli i twórczo dostosowali do chińskich odbiorców. Po drugie, przeanalizujemy rozumienie przez chińskich konwertytów chrześcijańskiej relacji duszy z ciałem, kontrastując ją z pojmowaniem tej relacji w ich własnej kulturze. Przeanalizujemy, jak chińscy *literati* i świeccy rozumieli i przekształcali te pojęcia w ramach wyznaczonych przez tradycyjne chińskie idee duszy i ciała.

III. Przeanalizujemy uzgodnienie koncepcji Boga głoszonej przez jezuitów z tradycyjnymi chińskimi wierzeniami, które zostały już opracowane przez konfucjańskich literatów w XVII wieku. W tym przypadku przeanalizujemy wewnętrzne trudności misjonarzy i konwertytów w kontekście trzech głównych problemów: a) Uzgodnienia chrześcijańskiej doktryny o zmartwychwstaniu ciała z chińskim teizmem; b) Rozumienia tożsamości osobowej przez chińskich konwertytów żyjących w chińskim społeczeństwie religijnym, oraz c) Tożsamości kulturowej konwertytów, którzy stali się katolikami, ale szanowali tradycyjne chińskie wartości.

IV. Zbadamy filozoficzne znaczenie wczesnych form nowożytnej nauki i filozofii europejskiej, które były silnie obecne w procesie wprowadzenia chrześcijaństwa do Chin w XVII-XVIII wieku. Przeanalizujemy funkcje nowożytnej kartografii, kalendarzy i astrologii przedstawianych przez misjonarzy, aby zbadać wpływ nowożytnego światopoglądu na mentalność chińską. Według naszej hipotezy, nowożytne mapy i inne instrumenty pozwoliły na wykształcenie zupełnie nowego kosmologicznego rozumienia przez chińskich odbiorców, dzięki czemu otworzyły drzwi do ewangelizacji. Przeanalizujemy również funkcję automatów i zegarów mechanicznych przedstawianych przez misjonarzy, ponieważ automaty stanowiły wyraźny, ale złożony symbol relacji między twórcą a jego stworzeniami.

3. Znaczenie projektu badawczego: Nasze badania przyczynią się do 1) zbadania filozoficznych i teologicznych dzieł wczesnych misjonarzy katolickich w Chinach XVII-XVIII wieku dotyczących pojęcia Boga; 2) Zrozumienia roli, jaką odegrali wczesni katolicy misjonarze i chińscy konwertyci w rozprzestrzenianiu wiedzy na obszarze całej Eurazji, oraz 3) Nowego rozumienia kontaktów i relacji chińsko-chrześcijańskich, szczególnie w kwestiach związanych z nauką, technologią i filozofią.

4. Oczekiwane wyniki: 1) Publikacja od czterech do pięciu artykułów i jednej monografii zbiorowej; 2) Wkład do badań interdyscyplinarnych w zakresie filozofii, teologii i historii dotyczących dziedzictwa misjonarzy katolickich; 3) Wzbogacenie badań filozoficznych dzieł misjonarzy katolickich w Chinach i Azji; 4) Poprawa współpracy międzynarodowej między Wydziałem Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II a Uniwersytetem Masaryka w Brnie w Czechach oraz uniwersytetami w Hongkongu (Hongkong Baptist University) i Tajwanie (National Taipei University).

Słowa kluczowe: wczesni katolicy misjonarze w Chinach; Koncepcja Boga; Relacja dusza-ciało; System wierzeń; Filozofia neokonfucjańska; Filozofia porównawcza; Ewangelizacja